

روان‌شناسی تربیتی

مدرس : میثم عزیزآبادی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصل سوم : تهیه و تدوین هدف های آموزشی

انتخاب هدف های آموزشی :

تهیه و تدوین هدف های آموزشی ، اولین مرحله از مراحل فعالیت های آموزشی معلم است .

در این مرحله معلم تصمیم می گیرد چه درس بدهد و در نتیجه آموزش ، از دانش آموزان خود چه انتظاراتی داشته باشد .

هنگام انتخاب هر هدف آموزشی ، معلم باید پرسش های زیر را مورد توجه قرار دهد :

۱- چرا دانش آموزان باید به هدف مورد نظر برسند ؟

۲- آیا دانش آموزان آمادگی کافی برای رسیدن به هدف های مورد نظر را دارند ؟

۳- آیا امکانات آموزشی ، چنان هستند که دستیابی دانش آموزان را به هدف های آموزشی تضمین کنند ؟

در صورتی که معلم به پرسش های بالا پاسخ مثبت داده باشد ، می تواند با اطمینان ، هدف مورد نظر را برگزیند .

طرح هفت قدمتی انتخاب هدف و الف تایلر

طریقه گزینش هدف ها براساس مدل تایلر :

برنامه نویسان و هدف نویسان آموزش و پرورش ، هم باید نیازهای فراگیران را در نظر بگیرند ، هم **احتیاجات جامعه** را تامین کنند و هم **نظر متخصصان موضوع های درسی** را در تعیین هدفهای مختلف منظور بدارند .

هدف های انتخاب شده از اصول سه گانه بالا ، **هدف های کلی و موقتی** هستند که باید از دو صافی **فلسفه آموزش و پرورش و روان شناسی تربیتی** بگذرند تا بصورت **هدف های قطعی و دقیق** در آیند .

یکی از دلایل ضرورت مراجعه به ملاک های فلسفه آموزش و پرورش و روان شناسی تربیتی این است که هدف های موقتی استخراج شده از منابع بالا غالبا بسیار زیاد و گاه متناقض است که باید از میان آنها هدف های مناسب و همخوان با یکدیگر را انتخاب کرد .

علت دیگر این است که برخی از هدف های انتخابی ممکن است با فلسفه اجتماعی و تربیتی حاکم بر جامعه مغایرت داشته باشند یا از لحاظ یافته های روان شناسی تربیتی قابل آموزش نباشند .

هدف های آموزشی رفتاری:

می دانیم که مهمترین هدف فعالیت های آموزشی معلم ایجاد فرایند یادگیری در دانش آموزان و دانشجویان است . بنابراین ، بهترین روش برای بیان هدف های آموزشی **در نظر گرفتن یادگیری آنان** و استفاده از آن در تدوین هدف های آموزشی است .

اما ، با توجه به اینکه یادگیری به صورت یک توانایی در فرد ایجاد می شود و باید آن را از اعمال و رفتار قابل مشاهده و قابل اندازه گیری یادگیرنده استنباط کرد ، لازم است هدف های آموزشی را برحسب رفتار و اعمال **مشاهده پذیر و سنجش پذیر یادگیرندگان** بیان کنیم .

این نوع هدف آموزشی **قابل مشاهده و قابل اندازه گیری** را **هدف رفتاری** نام نهاده اند .

هدف های آموزشی رفتاری :

هدف های آموزشی رفتاری هدف هایی هستند که مقاصد آموزشی معلم را بر حسب رفتار قابل اندازه گیری یا به اصطلاح عملکرد یادگیرنده بیان می کند .

هدف های رفتاری به معلم کمک می کنند تا به طور دقیق منظور و مقصود خود را از آموزش موضوع درسی مشخص کند و به یادگیرندگان به روشنی معلوم کند که معلم در پایان درس چه انتظاراتی از آنان خواهد داشت .

تفاوت عمده بین هدف های رفتاری و هدف های غیررفتاری در این است که هدف های رفتاری برحسب عملکرد با رفتار و اعمال قابل اندازه گیری یادگیرنده توصیف می شوند در حالیکه هدف های غیررفتاری با کلمات مبهم و عبارات نامشخص بیان شده و در نتیجه به سهولت قابل اندازه گیری نیستند .

مثال از هدف های رفتاری و هدف های غیررفتاری :

نمونه هدف های رفتاری :

- علت های مهم سقوط ساسله ساسانیان را توضیح دهد .
- تجارب مسافرت تابستانی خود را بصورت انشا به کلاس گزارش دهد .
- فاعل ، فعل و مفعول جمله های کتاب خود را معین کند و در جمله هایی که خود می سازد رعایت ترتیب فاعل ، فعل و مفعول را بکند .

نمونه هدف های غیررفتاری :

- تاریخ سلسله ساسانیان را بداند
- انشا نویسی را خوب یاد بگیرد
- دستور زبان فارسی را درک کند

فواید استفاده از هدف های رفتاری :

- ۱- اولین فایده بیان هدف های آموزشی بصورت رفتاری ، این است که استفاده از این نوع هدف ها **کار طرح و اجرای آموزش را برای معلم آسان می کند** .
- ۲- فایده دیگر کاربرد هدف های رفتاری ، **آسان کردن عمل ارزشیابی معلم از آموخته های دانش آموزان و دانشجویان** است .
- ۳- فایده دیگر این است که ، اگر یادگیرنده از پیش بداند که معلم در پایان درس از او چه انتظاراتی خواهد داشت و معلم این انتظارات را بطور دقیق و آشکار به یادگیرنده بگوید ، **یادگیرنده با آرامش خاطر و آمادگی بیشتر به یادگیری آنها خواهد پرداخت** .

روش تهیه هدف های رفتاری کامل :

نخستین گام در نوشتن هدف های آموزشی رفتاری ، بیان این هدف ها در چارچوب عبارات و جملات روشن و قابل اندازه گیری است .
به سخن دیگر یک هدف آموزشی در صورتی رفتاری خوانده می شود که بصورت **عملکرد یادگیرنده** یعنی عملی که در پایان درس یا دوره آموزشی از او انتظار می رود ، بیان شود . علاوه بر این ویژگی مهم ، هدفهای کامل رفتاری دارای دو ویژگی مهم دیگر هستند که **شرایط عملکرد** و **ملاک یا معیار عملکرد** نام دارند .

(بطور خلاصه ، هدف های آموزشی رفتاری از سه جز فاعل ، فعل و مفعول تشکیل می شوند)

مثال : دانشجو باید بتواند ، با استفاده از فرمول ضریب همبستگی ، در مدت ۱۵ دقیقه ، ضریب همبستگی بین دو دسته از اعداد را حساب کند ؟؟

در این مثال ، هر سه ویژگی هدفهای کامل رفتاری گنجانده شده اند . **اولا :** این هدف به روشنی عملکرد دانش آموز را بیان کرده است
دوما : شرایط انجام عملکرد توصیف شده است (در این هدف ، عبارت با استفاده از فرمول ضریب همبستگی ، شرایط عملکرد است)
سوما : ملاک عملکرد درست دانشجو نیز مشخص شده است . (در این هدف ، حداکثر در ۱۵ دقیقه ، ملاک عملکرد است)

نظر مخالفان هدف های آموزشی رفتاری :

- ۱- یکی از انتقادات مخالفان کاربرد هدف های رفتاری ، این است که این هدف ها یادگیرندگان را به یادگیری **اطلاعات و مهارت های جزئی محدود** می کنند و آنان را از دستیابی به هدف های مهمتر آموزش مانند خلاقیت ، و قضاوت منتقدانه باز می دارند .
- ۲- استفاده از این هدف ها کاری **غیر انسانی** است . به اعتقاد این روان شناسان هدف های انسانگرایانه قابل تبدیل به هدف های رفتاری نیستند .
- ۳- انتقاد دیگر این است که این هدف ها باعث **محدود شدن فعالیت های آموزشی و یادگیری** می شوند زیرا هدف های از پیش تعیین شده سبب می شوند که پیامدهای پیش بینی نشده آموزشی نمایان نشوند .